

Mere og bedre
ØKOLOGI

KULSTOF & KLIMAVÆRKTØJER I KVÆGBRUGET
POLITISKE TILTAG TIL KULSTOFBINDING I JORDEN – ERFARINGER HOS LANDMÆNDENE

KLIMAET KALDER PÅ HANDLING

- EN NY KLIMAPOLITIK SKAL BANE VEJ FOR KLIMAVENLIG LANDBRUG
- 9 KLIMAINDSATSER SKAL STYRKE ØKOLOGISK LANDBRUGS KLIMABIDRAG

EN NY KLIMAPOLITIK

Landbruget har et medansvar for klimaet.

En ambitiøs klimapolitik skal skabe motivation til handling.

- **Økologisk Landsforening støtter en ambitiøs klimainsats i landbruget.**
- **Kulstofbinding skal have høj prioritet.** Dyrkningssystem og sædskifte kan indrettes, så planterne - græs, efterafgrøder, træer og buske trækker kulstof ud fra atmosfæren og lagrer det i jorden. Det har mange fordele ud over at nedbringe CO2 indholdet i atmosfæren. Jord med et højt kulstofindhold holder bedre på vand, når der er tørke, og den er mere robust overfor erosion, når det regner eller blæser. Samtidigt øger det jordens egen frugtbarhed, så behovet for gødning bliver mindre.
- **Klimagaranti i økologi.** Økologisk Landsforening arbejder for en klimagaranti i det danske og europæiske økologiske regelsæt i form af et kulstofbindingskrav i sædskiftet. Foreningen arbejder også for at løfte klimaprestandancen på de økologiske landbrug via klimahandlingsplaner, klimaskoler og ØkologiLØFT.
- **Frihed skaber motivation.** Økologisk Landsforening mener at alle landmænd skal have frihed til at vælge hvilke klimahandlinger, de vil anvende for at opnå udpegede klimamål. Det skaber motivation, innovation og bedre klimaløsninger.
- **Anerkendelse for landbrugets indsats.** Økologisk Landsforening anbefaler, at landmænd skal have anerkendelse for samtlige positive klimatiltag på ejendommen også for de tiltag i bedriften, der retter sig mod andre sektorer som transport, energi og byggeri. Det kunne være produktion af vedvarende energi eller anvendelse af alternativer til fossile brændstoffer. Det styrker incitamentet til at handle.
- **Regulering skal respektere forskellighed i landbruget.** Økologisk Landsforening vil arbejde for, at eventuel klimaregulering eller krav om klimaregnskab i landbruget baseres på en model, hvor der tages hensyn til driftsgrenenes forskelligheder, reduktionspotentialer og mulige virkemidler. Evt. klimaregulering skal afpasses andre reguleringer for at undgå uhensigtsmæssigheder i form af modsatrettede formål, indsatser og krav.
- **Klimabalanceret landbrug og kost med færre animalske produkter som kød, æg og mejerivarer.** Økologisk Landsforening mener, at der skal skabes en balance mellem husdyrbrug og animalsk produktion på globalt, nationalt og regionalt plan. Landbruget og tallerkenen skal være hinandens spejlbillede med en klimamæssigt bæredygtig fordeling mellem animalske og vegetabiliske fødevarer. Økologisk Landsforening arbejder for at fremme en mere klimavenlig kost med mere grønt, sæsonens og regionens fødevarer og markant mindre madspild.
- **Mere klimavenlig landbrugspolitik i EU.** Økologisk Landsforening arbejder for, at den Fælles Europæiske Landbrugspolitik tilpasses, så støtte til landbruget målrettes handlinger, der skaber offentlige goder, som klimaforbedringer og klimatilpasning. Det kan f.eks. være betaling for kulstofbinding ved udtagning af lavbundslande og sløjfning af dræn, etablering af vedvarende vegetation som træer, buske og vedvarende græsmarker og støtte til arealer, der stilles til rådighed for oversvømmelse for at beskytte bolig- og erhvervsområder mod vandstandsstigninger.

KULSTOFBINDING SKAL
HAVE HØJ PRIORITY

EN NY KLIMAPOLITIK

Landbruget har et medansvar for klimaet.

En ambitiøs klimapolitik skal skabe motivation til handling.

- **Økologisk Landsforening støtter en ambitiøs klimainsats i landbruget.**
- **Kulstofbinding skal have høj prioritet.** Dyrkningssystem og sædskifte kan indrettes, så planterne - græs, efterafgrøder, træer og buske trækker kulstof ud fra atmosfæren og lagrer det i jorden. Det har mange fordele ud over at nedbringe CO2 indholdet i atmosfæren. Jord med et højt kulstofindhold holder bedre på vand, når der er tørke, og den er mere robust overfor erosion, når det regner eller blæser. Samtidigt øger det jordens egen frugtbarhed, så behovet for gødning bliver mindre.
- **Klimagaranti i økologi.** Økologisk Landsforening arbejder for en klimagaranti i det danske og europæiske økologiske regelsæt i form af et kulstofbindingskrav i sædskiftet. Foreningen arbejder også for at løfte klimaprestandancen på de økologiske landbrug via klimahandlingsplaner, klimaskoler og ØkologiLØFT.
- **Frihed skaber motivation.** Økologisk Landsforening mener at alle landmænd skal have frihed til at vælge hvilke klimahandlinger, de vil anvende for at opnå udpegede klimamål. Det skaber motivation, innovation og bedre klimaløsninger.
- **Anerkendelse for landbrugets indsats.** Økologisk Landsforening anbefaler, at landmænd skal have anerkendelse for samtlige positive klimatiltag på ejendommen også for de tiltag i bedriften, der retter sig mod andre sektorer som transport, energi og byggeri. Det kunne være produktion af vedvarende energi eller anvendelse af alternativer til fossile brændstoffer. Det styrker incitamentet til at handle.
- **Regulering skal respektere forskellighed i landbruget.** Økologisk Landsforening vil arbejde for, at eventuel klimaregulering eller krav om klimaregnskab i landbruget baseres på en model, hvor der tages hensyn til driftsregnenes forskelligheder, reduktionspotentialer og mulige virkemidler. Evt. klimaregulering skal afpasses andre reguleringer for at undgå uhensigtsmæssigheder i form af modsatrettede formål, indsatser og krav.
- **Klimabalanceret landbrug og kost med færre animalske produkter som kød, æg og mejerivarer.** Økologisk Landsforening mener, at der skal skabes en balance mellem husdyrbrug og animalsk produktion på globalt, nationalt og regionalt plan. Landbruget og tallerkenen skal være hinandens spejlbillede med en klimamæssigt bæredygtig fordeling mellem animalske og vegetabiliske fødevarer. Økologisk Landsforening arbejder for at fremme en mere klimavenlig kost med mere grønt, sæsonens og regionens fødevarer og markant mindre madspild.
- **Mere klimavenlig landbrugspolitik i EU.** Økologisk Landsforening arbejder for, at den Fælles Europæiske Landbrugspolitik tilpasses, så støtte til landbruget målrettes handlinger, der skaber offentlige goder, som klimaforbedringer og klimatilpasning. Det kan f.eks. være betaling for kulstofbinding ved udtagning af lavbundslande og sløjfning af dræn, etablering af vedvarende vegetation som træer, buske og vedvarende græsmarker og støtte til arealer, der stilles til rådighed for oversvømmelse for at beskytte bolig- og erhvervsområder mod vandstandsstigninger.

KULSTOFBINDING SKAL
HAVE HØJ PRIORITY

KLIMAGARANTI I
ØKOLOGIEN →
KULSTOFBINDINGSKRAV

EN NY KLIMAPOLITIK

Landbruget har et medansvar for klimaet.

En ambitiøs klimapolitik skal skabe motivation til handling.

- **Økologisk Landsforening støtter en ambitiøs klimaindsats i landbruget.**
- **Kulstofbinding skal have høj prioritet.** Dyrkningssystem og sædskifte kan indrettes, så planterne - græs, efterafgrøder, træer og buske trækker kulstof ud fra atmosfæren og lagrer det i jorden. Det har mange fordele ud over at nedbringe CO2 indholdet i atmosfæren. Jord med et højt kulstofindhold holder bedre på vand, når der er tørke, og den er mere robust overfor erosion, når det regner eller blæser. Samtidigt øger det jordens egen frugtbarhed, så behovet for gødning bliver mindre.
- **Klimagaranti i økologi.** Økologisk Landsforening arbejder for en klimagaranti i det danske og europæiske økologiske regelsæt i form af et kulstofbindingskrav i sædskiftet. Foreningen arbejder også for at løfte klimaprestandancen på de økologiske landbrug via klimahandlingsplaner, klimaskoler og ØkologiLØFT.
- **Frihed skaber motivation.** Økologisk Landsforening mener at alle landmænd skal have frihed til at vælge hvilke klimahandlinger, de vil anvende for at opnå udpegede klimamål. Det skaber motivation, innovation og bedre klimaløsninger.
- **Anerkendelse for landbrugets indsats.** Økologisk Landsforening anbefaler, at landmænd skal have anerkendelse for samtlige positive klimatiltag på ejendommen også for de tiltag i bedriften, der retter sig mod andre sektorer som transport, energi og byggeri. Det kunne være produktion af vedvarende energi eller anvendelse af alternativer til fossile brændstoffer. Det styrker incitamentet til at handle.
- **Regulering skal respektere forskellighed i landbruget.** Økologisk Landsforening vil arbejde for, at eventuel klimaregulering eller krav om klimaregnskab i landbruget baseres på en model, hvor der tages hensyn til driftsregnenes forskelligheder, reduktionspotentialer og mulige virkemidler. Evt. klimaregulering skal afpasses andre reguleringer for at undgå uhensigtsmæssigheder i form af modsatrettede formål, indsatser og krav.
- **Klimabalanceret landbrug og kost med færre animalske produkter som kød, æg og mejerivarer.** Økologisk Landsforening mener, at der skal skabes en balance mellem husdyrbrug og animalsk produktion på globalt, nationalt og regionalt plan. Landbruget og tallerkenen skal være hinandens spejlbillede med en klimamæssigt bæredygtig fordeling mellem animalske og vegetabiliske fødevarer. Økologisk Landsforening arbejder for at fremme en mere klimavenlig kost med mere grønt, sæsonens og regionens fødevarer og markant mindre madspild.
- **Mere klimavenlig landbrugspolitik i EU.** Økologisk Landsforening arbejder for, at den Fælles Europæiske Landbrugspolitik tilpasses, så støtte til landbruget målrettes handlinger, der skaber offentlige goder, som klimaforbedringer og klimatilpasning. Det kan f.eks. være betaling for kulstofbinding ved udtagning af lavbundslande og sløjfning af dræn, etablering af vedvarende vegetation som træer, buske og vedvarende græsmarker og støtte til arealer, der stilles til rådighed for oversvømmelse for at beskytte bolig- og erhvervsområder mod vandstandsstigninger.

KULSTOFBINDING SKAL
HAVE HØJ PRIORITET

KLIMAGARANTI I
ØKOLOGIEN →
KULSTOFBINDINGSKRAV

FRIHED SKABER
MOTIVATION

9 KLIMAINDSATSER

SKAL STYRKE ØKOLOGISK LANDBRUGS KLIMABIDRAG

1. ØGET BIOGASPRODUKTION

Biogasproduktion opsamler metan, der kan sendes ud på gasnettet og fortrænger den fossile naturgas. Biogasproduktion kan øge værdien af kløvergræsmarker og dermed øge andelen af kløvergræs i landbruget, hvor det både giver en større kulstofopbygning og reducerer behovet for at tilføje anden kvælstofholdig gødning – Når husdyrgødning tilføres biogasanlæg, er det muligt at reducere tabet af metan fra gødningen i forbindelse med lagring og udbringning. Samtidigt fra den tildelte gødning en højere kvælstoftilgængelighed, hvorved den samlede kvælstoftilførsel potentielt kan sættes ned.

2. FLERE GRÆSMARKER OG EFTERAFGRØDER I SÆDSKIFTET

En stor andel af græsmarker og efterafgrøder i sædskiftet er vigtigt. Arealer med græs og efterafgrøder er med til at binde store mængder kulstof i både deres rodnet og deres overjordiske biomasse. En øget andel af græsmarker og efterafgrøder i sædskiftet kan hjælpe med til at udfase konventionel gødning enten via biogasanlæg eller gennem kvælstoffiksering direkte i marken (kløvergræsmarker og bælgplanter). Græsarealer og efterafgrøder kan herigennem substituere anden gødning. Bioraffinering er en anden måde, som kan skabe grundlag for flere græsmarker i sædskiftet, eftersom græsset tillægges en højere værdi igennem udvinding af en række forskellige produkter – Det er nødvendigt med et fortsat fokus på opretholdelse af et højt udbytte i marken over tid for at sikre en kulstofopbygning i jorden under marker med græs. Det kan bl.a. ske gennem managementtiltag og isåning af nye græsser. Efterafgrøder med et højt C/N-forhold foretrækkes idet omsætningen af kvælstof i jorden sker langsommere, hvilket reducerer frigivelsen af lattergas i forbindelse med omsætningen af efterafgrøden.

rettidigt. Klimagevinsten kommer gennem et nedsat diesel-forbrug, reduceret lattergasudledning, med et fortsat fokus på et rimeligt udbytniveau og sunde sædskifter – Faste kørsler medfører ofte et mindre behov for jordbearbejdning, idet jorden får en bedre struktur og omsætning. Reduceret jordbearbejdning medfører et reduceret dieselforbrug.

4. STØRST MULIG KVÆLSTOFUDNYTTELSE FRA HUSDYRGØDNINGEN

Landbrugsjordens naturlige bakterier i kombination med kvælstof er årsag til lattergasdannelse. Jo højere kvælstof-niveau i jorden, desto større er potentialet for, at der dannes lattergas. Ved at optimere kvælstofinputtet kan lattergasudledningen reduceres væsentligt, og samtidig kan tab af lattergas, ammoniak og nitrat mindskes – Kvælstoftabet reduceres ved at sikre en synkronisering mellem mineralisering/frigivelse af kvælstof og planteoptag. Det kan opnås via tilpasning af kvælstofmængde og type/ik. afgrøden, optimering af udbringningstidspunkt samt udnyttelse af teknologier til udbringning, der optimerer kvælstofudnyttelsen.

5. GOD LIVSTIDSYDELSE/TILVÆKST HOS ØKOLOGISKE HUSDYR MED GOD HOLDBARHED I ET SYSTEM, DER LEVER OP TIL DE ØKOLOGISKE PRINCIPPER FOR HUSDYRVELFÆRD

Et sundt og raskt dyr med god holdbarhed, og som har adgang til den rette kvalitet foder har flere effektive produktionsdage og yder derigennem mere i sin livstid. Det er positivt målt på udledningen af drivhusgasudledning pr. kilo produceret produkt (kød/mælk/æg). Sunde dyr med god holdbarhed og velfærd kan fås ved at fokusere på produktionssystem, management, foderkvalitet og -udnyttelse. I valg af fodermidler anbefales det så vidt muligt og i overensstemmelse med hvilken dyreart, der er tale om at priori-

GRÆSMARKER
EFTERAFGRØDER
HALMNEDMULDNING
SKOVLANDBRUG
LÆHEGN
UDTAGNING AF LAVBUNDSJORDE
ALTERNATIVE AFGRÆSNINGSSYSTEMER?
REDUCERET JORDBEARBEJDNING?
ANDET???

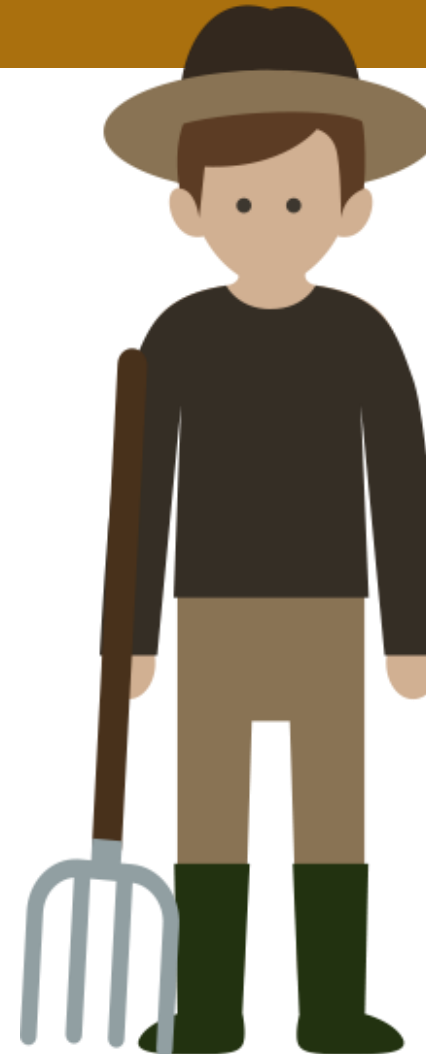
NUDRIFT:
DRIVHUSGASUDLEDNING

BESØG PÅ BEDRIFT

KLIMATILTAG
LANDMANDEN VIL
ARBEJDE MED BESTEMMES

ALTERNATIVT SCENARIE:
DRIVHUSGASUDLEDNING

HANDLINGSPLAN

NR.	TILTAG	HANDLING
1	Dæk elforbruget ved køb af grøn strøm	Køb et el-produkt med et klimavalg
15	Sæt automatisk styring på kornblæseren	Sæt fugtstyring på korntørningsanlægget
20	Sløjf dræn på lavbundsjarde	Sløjf dræn og stop opdyrkningen af kulstofholdige lavbundsjarde
28	Gem gyllen	Udbring gødning om foråret frem for om efteråret. Udbyg gyllekapacitet eller afsat den overskydende gylle
32	Optimer foderrationen til kvæg	Optimer grovfoderkvaliteten og derigennem ydelsen
38	Tøm stalden for gylle	Pump gyllen fra stalden til gylletanken ugentligt

 HANDLINGER FUNDET VED UDARBEJDELSE AF
KLIMAHANDLINGSPLAN

”

JEG SYNES, KLIMAHANDLINGSPLANEN GØR KLIMAINDSATSEN MEGET **HÅNDGRIBELIG**. INDEN VI FIK LAVET HANDLINGSPLANEN, VILLE VI SELVFØLGELIG OGSÅ GERNE NEDBRINGE VORES KLIMAAFTRYK, MEN HVAD, VI SKULLE GØRE I PRAKSIS, VAR RET ABSTRAKT. NU HAR VI EN RÆKKE **KONKRETE INDSATSER**, OG VI **HAR ALLEREDE ÆNDRET NOGET**, OG INDSATSEN GIVER OGSÅ MENING FOR MANGE ANDRE TING PÅ VORES BEDRIFT.

MOGENS & ANNE GRETHE HANSEN, ØKOLOGISKE LANDMÆND
ØKOLOGI&ERHVERV, 2017

”

ERFAMØDERNE HER I **KLIMASKOLEN ER OGSÅ VIGTIGE**, FORDI VI PÅ MØDERNE FÅR MULIGHED FOR AT **SNAKKE MED ANDRE OM KLIMA**, OG VI FÅR **GENOPFRISKET BETYDNINGEN AF DE FORSKELLIGE INDSATSER**.

MOGENS & ANNE GRETHE HANSEN, ØKOLOGISKE LANDMÆND
ØKOLOGI&ERHVERV, 2017

ØKOLOGILØFT

BÆREDYGTIGEDSMÅL: **Lav klimapåvirkning**

3 TRIN TIL DIT ØKOLOGI **LØFT**-DIPLOM

TRIN 1 GÅRDTJEK

TRIN 2 GÅRDUDVIKLINGSGRUPPE

TRIN 3 GÅRDUDVIKLINGSAFTALE

TAK FOR JERES TID

